

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 653/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pelastajien eläketurvan varmistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Holopaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 653/2022 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta maksuperusteisen lisäeläkkeen malli selvitetään vähintään vakuutusyhtiöiden koekilpailutuksia myöten sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyöllä ja otetaan käyttöön, mikäli se osoittautuu parantamaan pelastajien eläketurvaa liki kustannusneutraalisti ja alentamatta heidän yleistä eläkeikänsä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa alin vanhuuseläkeikä sidottiin elinajanodotteeseen vuonna 1965 syntyneistä alkaen. Uudistuksen tavoitteena oli, että eläkkeellä oloajan ja työssäoloajan suhde säilyy sellaisena, että se turvaa eläketurvan sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys. Lisäksi alin vanhuuseläkeikä nousee 3 kuukautta jokaiselle ikäluokalle vuonna 1955 syntyneistä alkaen, kunnes alin eläkeikä on 65 vuotta vuosina 1962–1964 syntyneille. Julkisilla aloilla ja merimiehillä on vielä alempia eläkeikä, mutta ne ovat poistumassa. Esimerkiksi merimieseläkelain vuonna 2016 voimaan astuneen uudistuksen myötä mahdollisuus ansaita alennettua eläkeikä poistuu siirtymäajan jälkeen. Siirtymäaika päättyy vuoden 2024 lopussa.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksella haluttiin turvata työeläkkeiden kestävä rahoitus sekä varmistaa riittävä eläketurva ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Eläketurvan kestävyys pyrittiin turvaamaan myöhentämällä keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikä. Työkyvyn varmistaminen on tärkeää eläkeikien noustessa. Työnantaja voi työntekijän terveydentilan niin vaatiessa muokata työaikoja ja työnkuvia. Myös eläkelaitosten järjestämän ammatillisen kuntoutuksen avulla on mahdollista koulututtaa terveydelle sopiviin uusiin tehtäviin.

Jos työnantaja haluaa antaa työntekijöilleen mahdollisuuden alhaisempaan vanhuuseläkeikä kuin lakisääteisessä eläkejärjestelmässä ja kompensoida ansaitsematta jäävää lakisääteistä eläketurvaa, työnantaja voi rahoittaa tämän eläketurvan ottamalla vakuutuksen henkivakuutusyhtiöstä tai perustamalla lisäeläkesäätiön.

Kirjallisessa kysymyksessä esitetty maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn kustannuslaskelma ei ota huomioon sitä, että mahdollisuus saada maksuperusteinen lisäeläke 63-vuotiaana tai 65-vuotiaana ei poista kaikkia työkyvyttömyyseläkkeitä alalta. On todennäköistä, että ainakin osa työkyvyttömyyseläkkeistä alkaa jo tätä nuoremmalla iällä, jolloin niistä aiheutuu normaali kustannus työnantajalle. Muissakaan tapauksissa henkilö ei voi luopua oikeudestaan lakisääteiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen eikä häntä voida estää hakemasta työkyvyttömyyseläkettä siinäkään tapauksessa, että maksuperusteisen lisäeläkkeen alin mahdollinen eläkeikä olisi täyttynyt.

Työkyvyttömyyseläkkeiden kustannusten osalta tilanne vaihtelee vuosittain eikä työkyvyttömyysmaksun määrä ole vakio. Vastaavilla oletuksilla kuin kirjallisen kysymyksen laskelmassa on käytetty, saataisiin Kevan laskelmien mukaan työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukseksi tällä hetkellä arviolta 4,5 miljoonaa euroa vuodessa kirjallisessa kysymyksessä mainitun 5,78 miljoonan euron vuotuisen kustannuksen sijaan. Työnantajan mahdollisia säästöjä työkyvyttömyyskustannuksissa ei pysty suoraviivaisesti päättelemään, koska lisäeläkejärjestely ei poistaisi työkyvyttömyyseläkkeitä eikä näin ollen niiden kustannuksia.

Lisäeläkejärjestelyt eivät sisälly Suomessa lakisääteiseen työeläkejärjestelmään. Kysymyksessä viitattiin merimiehiin, mutta Merimieseläkekassan ja Merimiesunionin mukaan Suomen eläketurvan piiriin kuuluvilla merimiehillä ei ole työnantajan järjestämää lisäeläketurvaa. Työnantaja voi kuitenkin halutessaan tarjota työntekijöilleen lisäeläketurvaa. Kustannus lisäeläkejärjestelystä tulee työnantajalle ja kustannuksen suuruus selviää työnantajan pyytäessä tarjousta lisäeläkejärjestelystä henkivakuutusyhtiöstä. Ministeriöllä ei ole toimivaltaa hoitaa kilpailutusta työnantajan puolesta.

Hallitus on tehnyt lukuisia toimia työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen tukemiseksi, osatyökykyisten tukemiseksi sekä osaamisen ja uudelleen koulutuksen vahvistamiseksi. Tätä työtä tulee edelleen jatkaa myös pelastajien osalta.

Helsingissä 10.1.2023

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen